

Ligestilling versus særstilling i kvinders alkoholkonsumtion - Om udviklingen af en kvindelig alkoholkultur i velfærdsstaten

Sidsel Eriksen

Fil dr, Saxo-instituttet, Afdeling for Historie, Københavns Universitet, København. E-post: sidsel@hum.ku.dk.

Mænds og kvinders alkoholbrug har altid været forskellige. Dette er forklaret ved, at i det heteronormative samfund er kønsrollerne eller hvad køn er, kan eller bør være eksplicit til stede. Men allerede omkring 1900 eksisterede der side om side flere kvindelige praksisser for alkoholbrug: Den 'normale' kvinde var tilbageholdende, men hun kunne bruge alkoholen til at udfordre sin kvindelighed – enten som middel til overlevelse i kvinderollen, hvis hun da ikke som den emanciperede kvinde overtog en del af mandens attributter og dermed søgte at skabe ligestilling og -stilling med manden i forhold til alkohol. Dermed satte kvinden retten til alkohol til forhandling som en del af ligestillingsprojektet. Nyere fokus på skadeligheden af især kvindernes alkoholkonsumtion er med stor gennemslagskraft ved at genintroducere den traditionelle biologiske kvindelighed, og som en konsekvens heraf også en mere restriktiv holdning til kvinders nydelse af alkohol som en del af velfærdsprojektet - med en mulig ny stigmatisering af kvinders alkoholnydelse til følge.

Mens and womens alcohol consumption has always differed. This is explainable in a heteronormative society, where the gender roles or what gender is, can or ought to be are explicit present. However around 1900 we have several female practices for alcohol consumption: The 'normal' women was temperate, but she could use alcohol to revolt against her femininity either to practice a high alcohol consumption in secret to overcome her femininity or to drink in public in order to use alcohol a male attribute as a symbol of emancipation asking for gender equality in relation to alcohol. Thus the the construction of gender and alcohol has constantely been negotiable. New focus on the damage of alcohol consumption has successfully reintroduced the biological gender and as a consequence also a temperate female consumption patterns as an important part of the realization of the modern welfare project. Followed by a possible restigmatization of female drinking.

Alkohol og genus

Jeg har i 1990'erne (Sidsel Eriksen 1991, 1996, 1999) i tilslutning til især kvindehistorikeren Judith Buthlers arbejder om køn som konstruktion, argumenteret for, at de kvaliteter, der knyttes til kønnet, er tids- og stedsbundne og til stadig forhandling. (Judith Buthler 1990, Joan Schott 1986) Ideen har været, at kønsroller og alkohol som kønssymbol kan forklare nogle af de trends, der kan være bestemmende for forandringer i kønnenes (alkohol)konsumptionsvaner. De beskrevne trends er således ikke (nødvendigvis) statistisk konstaterbare, men repræsenterer realtyper, som forhandlingen af kønsrollerne bygges om omkring.

Den svenske kønshistoriker Yvonne Hirdman opererer med to slags kønspolitiske positioner: Enten kan kvinden opfattes som en særlig art, med særlige behov og interesser. Denne forestilling om særligt forklarede og legitimerede kønnenes traditionelle liv i separate sfærer, hvor kvinders domæne i hjemmet var anderledes og komplementær til mandens udadvendte virke i offentligheden, hvorfor kvindens alkoholforbrug følgelig måtte være afpasset hertil. Forestillingen om 'særligt' står som modstæning til den anden kønspolitiske position om 'ligestilling', hvor kvinden må kæmpe for at opnå de samme rettigheder og muligheder som manden. (Yvonne Hirdman, 1988)

Meget tyder på, at forhandlingen af disse positioner har været udslagsgivende for, hvordan kvindernes alkoholkonsumptionsmønstre udvikler sig over tid. Således at kvinders alko-

holkonsumtion varierer med de fremherskende kønspolitiske positioner. Forestillingen om kvinders 'særligt' i det traditionelle moderne samfund er med til at fremme en restriktiv norm for kvinders alkoholbrug. Med moderniseringens øgede forventninger til (og mulighed for) ligestilling forandres indeholdet af den foretrukne kvindes rolle, således at mandens position (og norm) på alkoholområdet og i det offentlige rum bliver attraktiv. Spørgsmålet er, om den nye kvindelighed er ved at vende sig bort fra det klassiske ønske om ligestilling, således at et restriktivt kvindeligt drikkemønster bliver normen, måske med den konsekvens at den kvindelige verdenstolkning søges overført til hele samfundet.

Den 'traditionelle' kvindelige afholdenhed

Det er svært at afvise, at kvinder gennem historien faktisk har drukket mindre end mændene. Det er oplagt at tolke dette, som et udtryk for noget naturligt, at kvinder ikke tåler alkoholen i samme grad. Det har derfor været en stadig tilbagevendende problemstilling i alkoholforskningen, at kvinders alkoholforbrug har været stadig og 'unaturligt' stigende i løbet af i al fald de sidste hundrede år, om end de (endnu?) ikke har nået det mandlige forbrugsniveau. (Bloomfield 1996)

Mandligt dominerede drikkefællesskaber er derimod velkendte fra det førindustrielle samfund, hvor alkoholen har udgjort et samfundsmæssigt kit i landsbygilder, håndværkergiler og lav og i byernes kroer og værtshuse. (Mag-

nusson, 1988) Ikke at kvinderne var helt uden for disse fællesskaber, men forskerne har med varierende intensitet fremhævet kvindedrikkeriet i deres fremstillinger, (man kunne fristes til at sige,) for at sætte spørgsmålstegn ved kvindernes 'naturlige' ædruelighed. Kulturhistorikeren Troels-Lund fremhæver således en del eksempler på, at kvinder sandelige kunne drikke og deltog såvel i egne som mandlige drikkefællesskaber i det daglige liv i Norden i det 16. århundrede. Det passer ind i hans generelle billede af det førmoderne sangvinske menneske. (Troels-Lund 1879) Vi kender også en del til kvindelige ølhåndlere eller krogersker var et velkendt fænomen i købstæderne, og det var også kvinderne, der stod for brygningen øl i landhusholdningen.

Vi må antage, at forestillingen om kvinders 'naturlige ædruelighed' blev udviklet som et victoriansk alternativ til det øgede offentlige mandlige drikkeri, der fulgte med industrialiseringen nye konsumtionsmuligheder på alkoholområdet. 'Den ædru og kontrolle-

rende kvinderolle' var en hensigtsmæssig konstruktion - en måde at tilpasse kvinden til en nødvendig og samfundsbevarende stilling i en tid, hvor samfundet havde behov herfor som modvægt til den manuelt hårdtarbejdende, drikende og udadvendte mand, med stort behov for samvær, væske og kulhydrater, i et samfund præget af kønnenes stadig større adskillelse mellem hjem og arbejde.

Provokerende kan man opstille alkoholens forhold til kønnet omkring århundredskiftet skematisk, hvor felterne øverst til venstre og nederst til højre betegner henholdsvis ædruelighed som et kvindelighedssymbol og alkoholen som et mandighedssymbol. Med tilslutning til det kønspecifikke alkoholbrug styrkede hver af kønnene deres kønsrolle. Dette indebar, at kvindedrikkeriet og mandædruelighed blev henholdsvis ukvindeligt og umandigt. Mens mandedrikkeriet symboliserede styrke, vitalitet og mandighed, blev mandedrikkeriets modsætning: ædrueligheden eller et restriktivt forhold til

Kønsrolle/ Alkoholbrug	kvinde-rolle	mande-rolle
Afholdende	Stærk ren, ærbar og kvindelig	Svag impotent og kraftløs
Drikkende	Svag løsagtig og liderlig	Stærk robust og mandig

Figur 1. Alkoholen som traditionelt kønssymbol.

alkoholen et udtryk for kvindelighed, og for at kvinden havde udviklet en harmonisk og afklaret kønsidentitet.

Det er oplagt, at netop denne dualisme har begrænset det åbenlyse alkoholforbrug for fortidens kvinder. Den kvinde, der åbenlyst drak, markerede en ligeså åbenlys afvisning af de traditionelle kvindelige dyder. Det var en almindelig opfattelse, at kvinderne bar en stor del af ansvaret for mændenes drikkeri. Alene kvinden kunne afdæmpe virkningen af mandens naturlige tilbøjelighed, ved at komme ham i møde med sine efter hans mening 'særlige kvindelige evner'. Handlede kvinderne mod denne efterhånden veletablerede diskurs, ville dette være ensbetydende med at sætte en af kvindelighedens væsentligste kvaliteter overstyr. Det ville være samfundsnedbrydende

Kvindelige handlingsstrategier med udviklingen af det moderne samfund

Meget tyder på, at det traditionelle kvindebillede af den opofrende ædru kvinde, var en konstruktion, som ikke

stod uantastet. Bag forrige århundredes stærkt kønsopdelte alkoholkultur, kan vi alligevel skimte handlingsstrategier, som kan opfattes som pejlemærker for en begyndende opløsning.

Skjult kvindedrikkeri

Spørgsmålet er imidlertid, om kvinderne nu også var så ædruelige, som kvindeidealet tilskrev dem. Meget tyder på, at der bag det ædruelige kvindeideal hele tiden har eksisteret en anden tilsyneladende skjult kvindelig opgivende kønsstrategi. Kvinders skjulte alkoholforbrug er et kendt fænomen i historien. Det var kvinder, som valgte at holde fasaden ud ad til for at nyde alkoholen inden for hjemmets fire vægge. Havde kvinden trang til alkohol, blev hun som nævnt nødt til at undgå at lade sig identificere med fornedrende drikkesituationer. Spørgsmålet er faktisk om ikke alkoholproblemerne var størst blandt de - af borgerskabets - kvinder, der ikke overskred deres kønsrolle ved at bevæge sig ud i offentligheden, og som derfor ikke - eller kun sjældent - kom til at tælle i statistikken.

Meget tyder på, at det ovenfor be-

SAMMENHÆNG/ ALKOHOLBRUG	PRIVAT-SFÆREN	OFFENTLIGHEDS SFÆREN
AFHOLDENDE	Opofrende 'sand', ren, stærk, ædruelig og kontrollerende idealkvinde.	Oprør militant, kontrollerende, selvhævdende og ukvindelig feminist
DRIKKENDE	Opgivelse sart, pirlig, "feminin", hjælpeløs, svag og ydmyg kvinde.	Overskridende løbsagtig eller og/eller 'falskt' emanciperet ligestillingskvinde med mandens værdier som norm.

Figur 2. Kvindelige handlestrategier.

skrevne skjulte berusningsdrikkeri i virkeligheden var et velkent - og dermed accepteret 'feminint' drikkeri i opposition til det ædru og kontrollerende kvindeideals omklamring af det kvindelige handlerum. Lægeordination af alkoholen var ikke noget særsyn. Brændevin fandt almindelig anvendelse som (altnulig)medicin i forrige århundrede, både for dets desinficerende, febernedsættende, beroligende og smertestillende virkning. Det var ikke bare de fysiske smerter - også de psykiske. Velkendt var det tilsyneladende at ordinere brændevin i forbindelse med menstruationsproblemer og problemer i overgangsalderen, og denne lægeordination blev ligeledes betragtet som den hyppigste anledning til, at kvinder ja selv børn fik smag for alkoholens problemfortrængende virkning. Fra gammel tid havde brændevinen da også haft ry for at være nervestyrkende. Berusningsdrikkeri var følgelig en ganske vist problematisk men velkendt måde, kvinder kunne klare et nervøst belastet kvindelegeme på. (Benedictsen 1907)

Den første danske udgave af en lægebog om kvindesygdomme behandlede da også dette lægeordinerede og dermed lægelegitimerede alkoholforbrug blandt kvinder som et velkendt fænomen: *"Som Husmiddel mod disse [menstruations]Smerter anvendes der altfor ofte Brændevin og andre bedøvende Midler."* Og i forlængelse heraf konstaterede samme bog også, at den *"almindeligste Årsag til Drukkenhed hos Kvinder er den pinlige Tilstand, der følger med den såkaldte Overgangsperiode i 46-50 Års Alderen."* Det var vigtigt at vise, at mændens alkoholisme skyldtes andre ting. Hermed undgik

man at manderollen blev kompromitteret: Kvinder blev ikke mænd ved at drikke. Der var helt andre kvindelige årsager til drikkeriet. Bogen tog afstand fra, at denne kvindelige alkoholisme skulle være udtryk for en speciel amoralisme blandt kvinderne, men, mente man(d), skyldes istedet kvindernes manglende viden om farerne ved brugen af alkohol. (Lawson 1993)

Sådanne udsagn vidner om, at fænomenet kvindelige medicinmisbrugere eller 'feminine problemdrikkere' var mere end velkendt. Det interessante er imidlertid, at det forrige århundredes læger - også de, der støttede afholdsagen - faktisk mente, at kvinden havde en særlige psyke knyttet til sin kvindelige cyklus og biologi, og at denne psyke var sårbar og årsag til hendes nervøsitet og dermed hendes disposition for denne dulmende drikfældighed. Sammenhængen blev allerede i 1886 beskrevet af kvindelægen og psykiateren Knud Pontoppidan legitimerede dermed biologisk det kvindelige angstdæmpende drikkeri som et både forståeligt og 'naturligt' handlingsmønster for kvinder! (Pontoppidan 1886)

Vi er altså i den paradoksale situation at lægestanden på een og samme gang officielt beviste kvinders særlige ædruelighed i hendes biologi, og samtidig argumenterede for, at kvinder kunne have særlig behov for alkohol for at kunne leve med deres særlige fysiske og psykiske natur. Der kan ikke være tvivl om, at Pontoppidans og flere af hans medlægers kvindesyn var med til at fastholde kvinden i den handlingslammende (drikke)position i hjemmet.

Kampen om mandens privilegier

Ideen om den ædru og kontrollerende kvinde' betød, at kvindernes drikkeri i offentligheden på caféer og værtshuse blev forbundet med noget for kvinden unormalt, dvs. en 'tillært' mandlig adfærd. Det er formentlig af den grund, at kvindernes offentlige alkoholindtagelse ofte er blevet betegnet som et maskulint kvindedrikkeri. Det at kvinden drak ude, blev opfattet som et signal til omgivelserne om, at hun var på vej til at slække på, opgive eller måske helt negligere den ædruelighed, som var blevet opfattet som naturligt, ønskeligt og nødvendig i det moderne samfund og den absolut toneangivende i afholdsbevægelsen. Men kvindernes alkoholnydelse kan også opfattes som en revolte mod den tildelte kvinderolle. Kvinderne ønskede samme muligheder som mændene og viste dette i deres offentlige optræden. *Manden adfærd blev norm for kvindernes adfærd.*

Fænomenet var velkendt allerede i begyndelsen af det forrige århundrede. *"Kvindeemancipationen står for Tiden på Dagsordenen"*, sagde den kendte læge Mikkel Hindhede. *"Kvinden skal være Mandens Lige. Men desværre synes det mest at være Mandens Laster, Kvinden til-egner sig. Jeg synes Kvinden for en Gangs Skyld skulde se først at tilegne sig Mandens gode Egenskaber, hans Energi og Arbejdsevne, så kunde f.Eks. Tobak, Vin og Usnærpehed komme siden ved Lejlighed!"* (Hindhede, 1903) Emancipationen anvendt i denne sammenhæng er et åbent udtryk for, at kvindedrikkeriet i offentligheden af mændene virkelig blev opfattet som et forsøg på at overtage et af det mandlige køns attributter og bevidst at gøre

det i en mandlige sfærer.

Det, at kvinden nød alkohol, blev ofte opfattet som et vidnesbyrd om, at hun havde opgivet ikke blot mand og børn, men også sine rene kvindelige kvaliteter. Og hvis kvindedrikkeriet tilmed foregik i et mandligt selskab, var det særlig slemt.

Kvindernes nye forhandling af kvinderollen forløb ikke ubemærket. Med sædvanlig støtte i lægeautoriteter understregedes det ofte, at kvinden ikke kunne mestre drikkeriet. En læge Olav Benedictsen fandt kvindedrikkeriet helt uforeneligt med kvindens biologi og kaldte det ligefrem for en *"misforstået Emancipation"*, som let leder til at efterabe det iøjnefaldende. (Benedictsens, 1907) Den kvindelige emancipation var foruroligende. Når lægen udtalte sig om sagen, fik synspunktet igen et skær af professionel legitimitet over sig.

At kvinderne gennem overtagelse af et af mandighedens symboler også dermed overtog mandens styrke, var altså ikke blot, som vi så, en misforståelse. Det var også ydmygende, nedværdigende og tilmed modbydeligt. *"Dette er beklageligt, thi Kvinden bliver ikke mandig eller mere værd derfor, hun mister kun sin Kvindelighed og Renhedens Duft og opnår kun Udsigten til at kunne blive forfalden og modbydelig."* Samtiden var ikke i tvivl om, hvad dette 'nye' kvindedrikkeri førte til. Havde en kvinde for megen kontakt med alkoholen, var hun næsten pr. definition mindre pæn. Alkoholen hældt på et svagt kvindeligt individ gjorde, at hun mistede sin kvindelige selvkontrol

og blev både dyrisk og driftstyret - dvs. løssagtig eller prostitueret. Sådanne udlægninger måtte ordentlige kvinder nødvendigvis forholde sig til og frem for alt også undgå at blive identificeret med. Kvinder, som drak i offentligheden - og de, der blev berusede - blev pr. definition offentlige kvinder og marginaliseret i forhold til de sande og ædruelige kvinder? Alkoholnydelse i offentligheden varslede åbenhed for (mulighed for) seksualisering af kvinden.

Mens det offentlige mandlige drikkeri således var et symbol på mandighed, og ædruelighed i privatsfæren et symbol på kvindelighed blev denne alkohols symbolværdi dog afgjort svækket, når kvindeafhold i *hjemmet* langt var at foretrække for kvindeafhold i *offentligheden*. På samme måde var kvindedrikkeriet i privatsfæren mindre udfordrende og også mere 'feminint' og det offentlige kvindedrikkeri mere udfordrende og 'maskulint' - og det tilsyneladende uafhængig af den indtagne alkoholmængde.

Kampen for kvindernes værdier

I løbet af 19. århundrede ved vi, at kvinder - især inden for afholdsbevægelsen og kvindebevægelsen valgte at gøre oprør for at fremme idealkvindens ædruelige værdier som normgivende for hele samfundet. Fænomenet er velkendt blandt de amerikanske kvindesagskvinder, det forenede kampen for valgretten med ønsket om magt til at lukke mændenes værtshuse. (Tyrell 1991) Det var ikke uproblematisk. Kvinder i afholdsbevægelsen blev opfattet som lidt for aktive og aggres-

sive (militante) og dominante herskere over den mandlige verden. Kvinden mistede en del af sin kvindelige og 'opofrende' charme, hvis den blev proklameret for aktivt 'oprørerisk' i en offentlig sfære. Offentlig afholdenhed blev med andre ord ikke opfattet som ubetinget kvindeligt.

Men også i andre sammenhænge ved vi, at staten benyttede kvinderne som kontrollanter. Knobblock har vist, hvordan Systembolaget i Sverige kontrollerede gennem kvinderne (Knobblock, 1995), og Järvinen har vist hvordan staten kontrollerede kvindernes kontrol over mændene. (Järvinen 1991)

(Post) moderne drikkemønstre

At kønsrollernes indhold er foranderlige er velkendt. Opfattelsen af kvindedrikkeriet som emancipationssymbol fik en ny aktualitet i 1970'ernes kvindebevægelse. Kvindens markering af sin 'ret' til at drikke blev nu for alvor et tegn på uafhængighed og selvstændighed. Og det medførte en klar vægts i de yngre generationers alkoholconsumtion - langt uden for den bevidste kvindebevægelse. Med afskaffelse af det kønsopdelte arbejdsmarked blev alkoholnydelsen ikke længere 'nødvendig' for mandighedens arbejdsopgaver symboliseret i udfoldelse af sved og styrke. *Kan man forklare symbol-skiftet derved, at et symbol mister sin værdi, når det bliver taget til indtægt af andre grupper - i dette tilfælde kvinderne?* Nu kvinderne også kan drikke offentligt, er drikken ikke længere et uplettet mandighedssymbol!

Det mandlige drikkeri fik sin modpol i skabelsen af en ny karrierebevidst, fremsynet og kontrolleret mandetype, der ikke længere havde 'behov' for at stive sin mandighed af gennem drikkeriet. (Begyndelsen til denne nye mandetype finder vi muligvis allerede i afholdsbevægelsens ædruelige mandighedsideal, men det er en anden historie.)

Nu er det næsten ved at være sådan, at det er et udtryk for potenstab, hvis man[d] er nødt til at drikke for at klare den mandige rolle. Den bløde mand, med ansvar for børn og familie har fået en renaissance, og 'Karrierevanden' eller Ramlösaen er blevet det nye symbol på den mand, der vil frem i livet. En ikke uinteressant konsekvens af denne forandring i manderollen er måske, at drikkeriet ikke længere bliver et attraktivt attribut for kvinderne?

Den nye kvindefrigørelse eller retten (eller pligten) til at være 'Kvinde'

Alkohol er i de senere år blevet tillagt en større rolle som sundhedsrisiko, og

det har været med til at vende alkoholforbruget i de fleste lande. Det interessante er, at denne vending er sket med en indførelse af nye klare kønsopdelte grænser for nydelsen af alkohol, hvor naturlig ædruelighed markedsføres som et særligt kvindeanliggende.

Først i 1990'erne introducerede Sundhedsstyrelsen i Danmark at én og tyve ugentlige genstande for mænd og fjorten ugentlige genstande for kvinder ikke burde overskrides. Dvs. kvinderne blev anbefalet højst at drikke to tredjedele af mændenes forbrug. Men i 2010 skærpedes kursen, og de anbefalede grænser er nu henholdsvis fjorten ugentlige genstande for mænd og syv genstande for kvinder, hvorved kvindernes kvote blev reduceret til halvdel af mændenes. (Sundhedsstyrelsens notat 2010) Forskellene er almindeligt accepteret i offentligheden. Begrundelsen er klar nok. Kvinderne tåler mindre. Der er en biologisk forskel mellem kønnene, og den enkelte (kvinde) bliver nødt til at tage dette alvorligt af hensyn til sin helse. Der er udpræget forståelse for, at der må gælde helt særlige regler

KØNSROLLE/ ALKOHOLBRUG	NY KVINDE-ROLLE	NY KVINDE-ROLLE
AFHOLDENDE	Svag opofrende og traditionel	Stærk selvkontrolleret og karrierebevidst
DRIKKENDE	Stærk selvstændig og uafhængig	Svag karakterløs og afmægtig

Figur 3. Alkoholen som kvindeligt emancipationssymbol.

for gravide kvinder, eftersom det ufødte barn, uskyldigt overtager samme promille som moderen. Samme logik er overført til amning, selvom det må være ret begrænset hvor høj en alkoholpromille et barn kan opnå ved at drikke modermælk.

Alligevel er det tankevækkende, at Sundhedsstyrelsen vælger køn, som udslagsgivende faktor og ikke faktorer som højde, vægt, alder, BMI, muskelmasse, levertal, omsorgs- eller forsørgerrolle eller måske mere kontroversielt etnicitet eller klasse? Jeg skal ikke her gøre mig til dommer over, hvad der måtte være mest 'rigtigt', men blot konstatere biologien legitimerer, at der opstilles stærkt restriktive anvisninger på kvinders alkoholforbrug, og måske også, at disse anvisninger er så 'hel-

lige' i velfærdsstaten, at kvindens lave biologisk legitimerede alkoholforbrug har haft stor indflydelse på velfærdsstatens hele rusmiddelpolitik, således at der også sættes (om end ikke lige så skrappe) grænser for mændenes alkoholforbrug, selvom de hverken ammer eller er gravide: mændene har jo nu også ansvar for familie, hjem og børn. Måske kan vi alligevel forklare den nye stagnation i alkoholforbruget med en feminisering af samfundet: at kvindens normer har fået langt mere indflydelse i den nye tilrettelæggelse af dagligdagen. Kvinden med hjemmet og børnene som projekt understøttes af velfærdsstaten. Lever manden op til sin nye rolle som (ædruelig) far og ægteemand, er han velkommen i kvindens domæne.

KØNSROLLE/ ALKOHOLBRUG	OFFENTLIGHEDS-SFÆREN	PRIVAT-SFÆREN
AFHOLDENDE	Stærk, sund og selvbevidst ny-feminist, med stærk krop og fuld karriere.	Blød kvinde med traditionelle 'kvindelige værdier', mand hjem og børn som projekt.
DRIKKENDE	Stærk og magtfuld drikkende 1970er feminist med bristede drømme om lighed, fællesskab og styrke. Eller usikker 'ung pige', med 'falske' forestillinger om ligestilling med sine mandlige venner.	Svag moderne kvinde, der nyder alkohol eller psykofarmaka, når hun er uden for offentlighedens søgelys.

Figur 4. Afholdenhed som kvindeligt frigorelsessymbol.

Men lanceringen af de nye 'officielle værdier' omkring kvinder og alkohol får igen indflydelse på håndteringen og stigmatiseringen af kvinders alkoholbrug i karrikaturer af en stærk og magtfuld drikkende 1970er feminist med bristede drømme om lighed, fællesskab og styrke eller usikker 'ung pige', med 'falske' forestillinger om ligestilling med sine mandlige venner sideløbende med en (ny) viden om de svage moderne kvinde, der nyder alkohol eller psykofarmaka, når hun er uden for offentlighedens søgelys. (Borggren 2007)

Referenser

- Benedictsen, Olav: Kvinder og Alkohol, 1907. Særtryk af Tidsskriftet Liv og Kultur.
- Bloomfield, K., Ahlström, S., Allamani, A., Choquet, M., Cipriani, R., Gmel, G et al, eds(1999): Alcohol Consumption and Alcohol Problems Among Women in European Countries. Biomed II. Concerted Action Project Final Report. Berlin: Free University of Berlin. Institute for Medical Informatics. Biostatistics and Epidemiology.
- Buthler, Judith: Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity, New York 1990.
- Borgren, Alexandra: Women's intoxication as 'dual licentiousness': An exploration of gendered images of drinking and intoxication in Sweden, i: Addiction Research and Theory, February 2008.
- Eriksen, Sidsel: Alcohol as a gender symbol : Women and the alcohol Question in Turn-of-the Century Denmark". Foredrag på CRTI Clinical and Research Seminars. Addiction Research Foundation, i: Scandinavian Journal of History, Vol. 24, 1999, s. 45-73.
- Eriksen, Sidsel: Den drikfældige engel?: Et studie i udviklingen af den kvindelige ædruelighed som metafor og i udviklingen af de særlige kvindelige drikkemønstre i årtierne omkring århundredskiftet. / Eriksen, Sidsel. Alkoholister og Nykterister. Uppsala : , 1991. s. 179-218 (Etnolore; Nr. 10).
- Eriksen, Sidsel: Alkohol som kønssymbol: Et studie i udviklingen af den kvindelige ædruelighed og udviklingen af de særlige kvindelige drikkemønstre i årtierne omkring århundredskiftet. I: Kön, Rus och Disciplin: - en nordisk antologi. Vol. 20 1. udg. Helsingfors : NAD, 1991. s. 39-66 (NAD-publikation, Vol. 20).
- Hinhede, Mikkel: Drikkeri blandt Kvinder i: Dansk Good Templar 25/1 1903.
- Hirdman, Yvonne: Genussystemet – reflexioner kring kvinnors sociale underordning, i: Tidsskrift för Genusvetenskap 3, 1988.
- Järvinen, M: The controlled controllers: women, men and alcohol, i: Contemporary Drug Problems/ Fall 1991.
- Knobblock, I: Systemets långa arm: En studie av kvinnor, alkohol och kontroll i Sverige 1919-55, Stockholm Carlssons.
- Lawson, Tait: Om Kvindernes særlige Sygdomme og hvorledes de bedst forebygges, Kbh. 1893, s.23-24.
- Magnusson, Lars: Den bråkiga kulturen. Författarförlaget. Stockholm 1988.
- Rasmussen, Sofus: Kvinderne og Drikkeriet, i: Nordisk Good-Templar 13/11 1904, sp.217-219
- Pontoppidan, Knud: Den kroniske Morfinisme, København 1883, s. 15-17
- Pontoppidan, Knud: Neurasthenien, Bidrag til Skildringen af vor tids Nervøsitet, 1886, s.25-27.

Scott, Joan W.: Gender a Usefull Category of Historical Analysis, i: The American Historical Review 91, 5 1986.

Tyrell, Ian: Women's world – Womens Empire. The Women's Christian Temperance Uninion in International perspective, 1880-1930, London 1991.

Sundhedsstyrelsens udmelding vedrørende alkohol, Notat August 2010 <https://sundhedsstyrelsen.dk/da/sundhed/alkohol/~media/4D1D0124D3BAED38D0D0E8C0DAC.ashx>

Troels-Lund, Troels: Dagligt liv i Norden i det 16. århundrede, 1879

Annonsering i SMT

En annons i Socialmedicinsk tidskrift når många olika grupper av intresserade och medvetna läsare. Som annonsör finns det möjlighet att annonsera både i tidskriften och på hemsidan. Genom att många av prenumeranterna är bibliotek och institutioner når tidskriften ut till en avsevärt bredare läsekrets än vad som indiceras av antalet prenumeranter. Bland dessa läsare finns allmänhet, tjänstemän i kommuner och landsting, politiker, personer som arbetar inom socialtjänst, vård och omsorg, studenter och forskare vid universiteten m fl.

Annonspriserna för annons i tidskriften år 2015 följer nedan, moms och eventuella kostnader för sättning och repro tillkommer:

• Hellsida baksida omslag 165 x 242 mm	7000 kr
• Hellsida insida av omslag	5000 kr
• Hellsida inlaga	4000 kr
• ½ sida	3500 kr
• ¼ sida	2000 kr

För tryckta annonser kan 4-färg fås på omslaget mot kostnadstillägg. Normalt trycker vi inlagan i svart och omslaget i svart + dekorfärg.

För frågor om och beställning av annons i tidningen eller på hemsidan - kontakta: redaktionen@socialmedicinsktidskrift.se